

Instytut Informatyki
Wydział Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki
Politechnika Opolska

1

PL-SQL

Opracowanie: dr inż. Ewelina Piotrowska
e.piotrowska@po.edu.pl
www.e.piotrowska.po.edu.pl

OPOLE 2019

Przedmioty:
Modelowanie baz danych

2

Podstawy

Wprowadzenie

3

- PL/SQL to proceduralne rozszerzenie SQL stosowane w szbd ORACLE
- PL/SQL jest językiem o strukturze blokowej.
- Za pomocą języka PL/SQL tworzy się:
 - anonimowe bloki programu
 - procedury i funkcje składowane
 - pakiety
 - wyzwalacze bazy danych (ang. triggers)
- Aplikacje korzystające z PL/SQL mogą wykonywać procedury i funkcje języka PL/SQL składowane w bazie danych oraz wysyłać własne programy do wykonania przez serwer.

Blok anonimowy

4

- Każdy blok anonimowy może składać się z trzech części: deklaracyjnej, wykonywalnej i obsługującej wyjątki
- Możliwe jest zagnieżdżanie bloków.
- PL/SQL umożliwia wykorzystanie
 - ▣ zmiennych i stałych
 - ▣ struktur kontroli, w tym instrukcji warunkowych, pętli, etykiet, instrukcji skoku, instrukcji wyboru warunkowego
 - ▣ kursorów
 - ▣ wyjątków i mechanizmu obsługi błędów.
- Jedynymi instrukcjami SQL, które mogą pojawić się w bloku PL/SQL są: SELECT, DELETE, INSERT, UPDATE, COMMIT, ROLLBACK, SAVEPOINT.
 - ▣ Ponadto można wykorzystywać wszystkie funkcje, operatory i pseudokolumny dostępne w SQL.

```
[DECLARE
... deklaracje ]
BEGIN
... rozkazy
[EXCEPTIONS
... wyjątki ]
END;
```

Zmienne

5

- Zmienne i stałe muszą być zadeklarowane w **sekcji deklaracyjnej** bloku.

```
DECLARE nazwa_zmiennej typ(długość)
[ DEFAULT wartość domyślna ]
[ NOT NULL ];
```

- Przykład

```
DECLARE
    licznik NUMBER(4);
    znak CHAR(1) DEFAULT 'A';
    flaga BOOLEAN DEFAULT TRUE;
    data_pocz DATE DEFAULT SYSDATE NOT NULL;
```

Nadawanie wartości zmiennym

6

- Nadanie wartości poprzez przypisanie
 - UWAGA!!! Zmienna, która została zadeklarowana lecz nie została zainicjalizowana, posiada wartość NULL. Użycie takiej zmiennej może spowodować nieprawidłowe wyniki.

```
DECLARE
    v_licznik NUMBER := 10;
    v_nazwa VARCHAR2(30) := 'Politechnika Opolska';
    v_flaga BOOLEAN := FALSE;

    ...
    v_podatek NUMBER(10,2) := v_suma * v_stawka_pod;
    v_zysk NUMBER(10,2) := f_oblicz_zysk('01-01-1999', v_today);
```

Nadawanie wartości zmiennym

7

- Nadanie wartości przez wczytanie danych z bazy danych do zmiennej

np.

```
SELECT nazwisko, etat
INTO v_nazwisko, v_etat
FROM prac
WHERE placa_pod = (
    SELECT MAX(placa_pod) FROM prac );
```

- Nadanie wartości przez przekazanie zmiennej jako parametru typu IN OUT lub OUT do procedury lub funkcji

Stałe

8

- Stałe deklarujemy z użyciem słowa kluczowego **CONSTANT**.
- Stała musi zostać **zainicjalizowana** podczas deklaracji.
- Po utworzeniu stałej jakiegokolwiek **modyfikacje** jej wartości są **niedozwolone**.

```
DECLARE
    godziny_pracy CONSTANT NUMBER := 42;
    pp CONSTANT VARCHAR2(30) := 'Politechnika Opolska';
```

Typy danych

9

- Typy danych dostępne w PL/SQL nie odpowiadają dokładnie analogicznym typom dostępnym w SQL.
- Typy BINARY_INTEGER i PLS_INTEGER: $-2^{31} \div 2^{31}$.
 - Ich podtypami są typy: POSITIVE, POSITIVEN, NATURAL, NATURALN i SIGNTYPE (-1, 0, 1).
- Typ NUMBER: $10^{-130} \div 10^{125}$.
 - Jego podtypami są typy: DECIMAL, INTEGER, FLOAT, REAL, NUMERIC.
- Typy CHAR, VARCHAR2, RAW, LONG: 32767 bajtów
- Typ BOOLEAN: TRUE, FALSE, NULL

%TYPE, %ROWTYPE

10

- Atrybuty %TYPE, %ROWTYPE umożliwiają określanie typów na podstawie wcześniej utworzonych zmiennych, kolumn tabeli lub wierszy tabeli.
 - Atrybut %TYPE zawiera typ innej zmiennej lub typ atrybutu w bazie danych.
 - Atrybut %ROWTYPE zawiera typ rekordowy reprezentujący strukturę pojedynczej krotki z danej relacji. Atrybuty w krotce i odpowiadające im pola w rekordzie mają te same nazwy i typy.

```
DECLARE
    v_nazwisko PRAC.NAZWISKO%TYPE;
    v_nazwa_zespolu ZESP.NAZWA%TYPE;
DECLARE
    v_pracownik PRAC%ROWTYPE;
    v_zespol ZESP%ROWTYPE;
```

Typ rekordowy

11

- Zmienną typu rekordowego można utworzyć również korzystając z zdefiniowanego wcześniej własnego typu rekordowego

```
DECLARE
    TYPE pracownik_rek IS RECORD (
        nazwisko prac.nazwisko%TYPE,
        zespól zesp.nazwa%TYPE,
        pensja NUMBER(9,2) NOT NULL := 900);

    nowy_prac pracownik_rek;
```

Deklaracja nowej zmiennej

Typ tablicowy

12

- Zmienne typu tablicowego mają strukturę dwukolumnowej matrycy.
 - ▣ Pierwsza kolumna jest wykorzystywana do indeksowania wierszy tablicy i musi być typu `binary_integer`.
 - ▣ Druga kolumna może być jednego z typów prostych np. `char`, `number`, `date`...

```
DECLARE
    TYPE nazwa_typu IS TABLE OF typ_danych
    [NOT NULL] INDEX BY BINARY_INTEGER;
```

```
DECLARE
    TYPE tab_liczbowa IS TABLE OF NUMBER
    INDEX BY BINARY_INTEGER;
    tablica tab_liczbowa;
    n binary_integer := 0;
    wartosc number(2);
```

zmienna typu tablicowego

Zmienna wykorzystana do adresowania komórek tablicy

wartość komórki tablicy

Podtypy

13

- Każdy typ danych definiuje zbiór poprawnych wartości i zbiór operatorów, które mogą być zastosowane do zmiennej danego typu.
- Podtyp definiuje ten sam zbiór operatorów co jego typ nadrzędny, lecz zawęża zbiór poprawnych wartości.

```
SUBTYPE nazwa IS typ bazowy [ (ograniczenie) ] [ NOT NULL ];
```

```
DECLARE
    SUBTYPE DataUr IS DATE NOT NULL;
    SUBTYPE Pieniadze IS NUMBER(9,2);
    ...
    v_moje_urodziny DataUr;
    v_moja_pensja Pieniadze;
```

- Konwersje typów mogą być realizowane niejawnie lub jawnie za pomocą funkcji konwertujących np. to_char() lub to_date().

INSTRUKCJE STERUJĄCE

14

- Instrukcja warunkowa IF-THEN-ELSE występuje w trzech wariantach:

```
IF warunek THEN sekwencja poleceń;
END IF;
```

```
IF warunek THEN sekwencja poleceń;
ELSE sekwencja poleceń;
END IF;
```

```
IF warunek1 THEN sekwencja poleceń;
ELSIF warunek2 THEN sekwencja poleceń;
ELSE sekwencja poleceń;
END IF;
```

Pętla LOOP

15

- Prosta pętla wykonuje się w nieskończoność.
- Wyjście z pętli jest możliwe tylko jako efekt wykonania polecenia EXIT lub EXIT WHEN.
- W każdym przebiegu pętli wykonuje się sekwencja poleceń. Po ich wykonaniu kontrola powraca do początku pętli.

```
LOOP sekwencja poleceń;
IF warunek THEN EXIT;
END IF;
END LOOP;
```

```
LOOP sekwencja poleceń;
EXIT WHEN warunek;
END LOOP;
```

Przykład

16

```
DECLARE
    v_suma NUMBER := 0;
    v_i INTEGER := 0;
    v_koniec CONSTANT INTEGER := &koniec;
BEGIN
    LOOP
        v_suma := v_suma + v_i;
        EXIT WHEN (v_i = v_koniec);
        v_i := v_i + 1;
    END LOOP;

    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Suma liczb od 0 do ' || v_koniec);
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(v_suma);
END;
/
```


Pętla WHILE

17

- Przed każdą iteracją sprawdzany jest warunek.
- Pętla jest wykonywana tak długo, jak długo warunek ma wartość TRUE.
 - ▣ Jeżeli wartość warunku wynosi FALSE lub UNKNOWN to kontrola przechodzi do pierwszego polecenia po pętli.
 - ▣ Jeżeli warunek na samym początku nie był spełniony, to pętla nie wykona się ani razu.
- UWAGA!!!
 - ▣ W sekwencji operacji musi znaleźć się polecenie, które zmieni warunek, w przeciwnym przypadku pętla jest nieskończona.

```
WHILE warunek LOOP
    sekwencja poleceń;
END LOOP;
```

Przykład: Wyznaczanie NWD

18

```
DECLARE
    a NUMBER := &pierwsza_liczba;
    b NUMBER := &druga_liczba;
BEGIN
    WHILE (a != b) LOOP
        IF (a > b) THEN
            a := a - b;
        ELSE
            b := b - a;
        END IF;
    END LOOP;

    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(' NWD = ' || a);
END;
/
```

Kiedy używać ; i /

19

- I wanted to clarify some more use between the ; and the /
- 59 In SQLPLUS:
1. ; means "terminate the current statement, execute it and store it to the SQLPLUS buffer"
 2. <newline> after a D.M.L. (SELECT, UPDATE, INSERT,...) statement or some types of D.D.L (Creating Tables and Views) statements (that contain no ;), it means, store the statement to the buffer but do not run it.
 3. / after entering a statement into the buffer (with a blank <newline>) means "run the D.M.L. or D.D.L. or PL/SQL in the buffer."
 4. RUN or R is a sqlplus command to show/output the SQL in the buffer and run it. It will not terminate a SQL Statement.
 5. / during the entering of a D.M.L. or D.D.L. or PL/SQL means "terminate the current statement, execute it and store it to the SQLPLUS buffer"

NOTE: Because ; are used for PL/SQL to end a statement ; cannot be used by SQLPLUS to mean "terminate the current statement, execute it and store it to the SQLPLUS buffer" because we want the whole PL/SQL block to be completely in the buffer, then execute it. PL/SQL blocks must end with:

```
END;
/
```

[share](#) [improve this answer](#)
[edited Jan 15 '14 at 18:57](#)
[answered Jan 15 '14 at 18:16](#)

<https://stackoverflow.com/questions/1079949/when-do-i-need-to-use-a-semicolon-vs-a-slash-in-oracle-sql>

Pętla FOR

20

- Pętla FOR wykonuje się określoną liczbę razy.
- Liczba iteracji jest określona przez zakres podany między słowami kluczowymi FOR i LOOP.
- Zakres musi być typu numerycznego, w przedziale $-2^{31} \div 2^{31}$
- UWAGI
 - ▣ Słowo kluczowe REVERSE odwraca kierunek iteracji
 - ▣ Wewnątrz pętli nie wolno nadawać wartości zmiennej iterującej
 - ▣ Jeśli dolna granica jest wyższa niż górna granica to pętla nie wykona się ani razu
 - ▣ Obie granice zakresu iteracji nie muszą być statyczne
 - ▣ Zmienna iterująca nie musi być wcześniej deklarowana ani inicjalizowana
 - ▣ Do wcześniejszego wyjścia z pętli można użyć polecenia EXIT

```
FOR licznik IN [ REVERSE ] dolna_gr .. górna_gr LOOP
    sekwencja poleceń;
END LOOP;
```

Polecenia sterujące GOTO i NULL

21

- **Polecenie GOTO** bezwarunkowo przekazuje kontrolę wykonywania programu do miejsca wskazywanego przez etykietę związaną z poleceniem.
 - ▣ Etykieta musi poprzedzać polecenie wykonywalne
 - ▣ GOTO nie może przeskakiwać do warunkowych części poleceń IF-THEN-ELSE, CASE, do polecenia LOOP i do bloku podrzędnego
 - ▣ GOTO nie może wyskakiwać z podprogramu oraz procedury obsługi błędów
- **Polecenie NULL** nie wykonuje żadnej akcji.

```
GOTO etykieta;
...
<<etykieta>>
NULL;
```

22

```
DECLARE
    v_tek VARCHAR2(20);
BEGIN
    <<poczatek>>
    v_tek := 'JEDEN ';
    GOTO dwa;
    <<trzy>>
    v_tek := v_tek || 'TRZY ';
    GOTO drukuj;
    <<drukuj>>
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(v_tek);
    GOTO koniec;
    <<dwa>>
    v_tek := v_tek || 'DWA ';
    GOTO trzy;
    <<koniec>>
    NULL;
END;
/
```

23

Kursory

Instrukcja SELECT w PL/SQL

24

- Instrukcja SELECT ma w PL/SQL swoją specjalną postać.
- Wynik zapytania nie jest wyświetlany na ekranie, tylko zostaje zapisany na zmiennych - zamieszczanych w klauzuli INTO - która jest wymaganą klauzulą instrukcji SELECT w PL/SQL.
- Instrukcja SELECT musi zwracać dokładnie jeden wiersz wyników.
- Składnia instrukcji SELECT w PL/SQL:

```
SELECT wyrażenie, wyrażenie,...  
INTO zmienna, zmienna,...  
FROM tabela, tabela,...  
[WHERE ...]  
[GROUP BY ...]  
[HAVING ...]  
[FOR UPDATE OF ...];
```

25

- Wartości, na których operujemy w bloku PL/SQL, pochodzą na ogół z bazy danych, gdzie został określony ich typ danych.
- W związku z tym, wygodnie jest w bloku PL/SQL określać typ danych przez odniesienie do kolumny w bazie danych jako "typ danych wymienionej kolumny"

```
nazwisko prac.nazwisko%TYPE;
```

```
SELECT p.nazwisko
INTO nazwisko
FROM prac p
WHERE p.ID_prac = 103;
```

Zmienne „wierszowe”

26

- W PL/SQL jest możliwość użycia zmiennych "wierszowych", na których można zapamiętać cały wiersz pochodzący z tabeli.
- Dostęp do poszczególnych pól wiersza odbywa się tak, jak w przypadku rekordów: przez kropkę i podanie nazwy kolumny.
- Zmiennej wierszowej nie można użyć bezpośrednio po słowie kluczowym VALUES w instrukcji INSERT INTO, to znaczy trzeba między nawiasami dokładnie wyspecyfikować wstawiane wartości jedna po drugiej.

```
DECLARE
  osoba prac%ROWTYPE; /* Typ wierszowy */
BEGIN

  SELECT * INTO osoba FROM prac p WHERE p.nazwisko = 'Tomacki';

  osoba.placa_pod := 1.1*osoba.placa_pod;

  INSERT INTO Dziennik
  VALUES (osoba.nazwisko, osoba.etat, osoba.placa_pod, SYSDATE);

END;
/
```

KURSORY

27

- Oracle tworzy robocze obszary nazywane "private SQL areas" lub "obszar kontekstu" dla wykonywania instrukcji SQL i przechowywania informacji o procesach.
- Konstrukcja PL/SQL nazywana "**kursorem**" pozwala utworzyć i wykorzystać prywatny obszar SQL.
- Rozróżnia się dwa rodzaje kursorów: jawne i niejawne.
 - PL/SQL **niejawnie** deklaruje kursor dla wszystkich instrukcji manipulowania danymi włączając zapytania zwracające tylko jeden wiersz.
 - Dla zapytań zwracających więcej niż jeden wiersz można **jawnie** zadeklarować kursor przetwarzający indywidualnie wiersze.

Kursor z parametrami

28

- Jawne kursory mogą zawierać parametry.

```
CURSOR nazwa [ (param1 typ1 [, param2 typ2, ...]) ]
[RETURN typ zwracany]
IS zapytanie_sql;
```

- Zakres parametrów kursora jest lokalny co oznacza, że można odwoływać się do parametrów tylko w sekcji deklaracji kursora.
- Wartości parametrów kursora są kojarzone w zapytaniu w momencie otwarcia kursora.

Jawne kursory

29

- Zbiór wierszy zwróconych przez wielowierszowe zapytanie nazywa się "aktywnym zbiorem".
 - Jego rozmiar odpowiada liczbie wierszy spełniających kryterium wyszukiwania.
- Jawny kursor **wskazuje bieżący wiersz** w aktywnym zbiorze - pozwala programowi przetwarzać pojedynczy wiersz.
- Kursor może być kontrolowany przez trzy rozkazy: **OPEN**, **FETCH**, i **CLOSE**.
 - Najpierw należy zainicjalizować kursor rozkazem OPEN, który identyfikuje aktywny zbiór.
 - Potem, można używając rozkazu FETCH pobierać kolejno wiersze ze zbioru.
 - Po przetworzeniu ostatniego wiersza należy zwolnić kursor poleceniem CLOSE.

Instrukcja OPEN

30

- Instrukcja OPEN wykonuje zapytanie skojarzone z jawnie zadeklarowanym kurem.
 - Otwarcie kursora wykonuje zapytanie i identyfikuje aktywny zbiór, który zawiera wiersze spełniające kryterium wyszukiwania.
 - Dla kursorów zadeklarowanych z użyciem klauzuli FOR UPDATE, instrukcja OPEN blokuje te wiersze.
- ```
OPEN c1;
```
- Przekazywanie parametrów:
  - Przykład:
 

```
CURSOR c1 (m_nazwa CHAR, m_numer NUMBER) IS SELECT ...
```
  - instrukcje otwierające ten kursor:
 

```
OPEN c1('ABCDE', 300);
OPEN c1(nazwisko, id_szefa);
OPEN c1('Kowalski', id_zesp);
```
  - Parametrom formalnym zadeklarowanym z wartościami domyślnymi nie muszą odpowiadać parametry aktualne.
  - Każdy parametr aktualny musi mieć typ danych kompatybilny z typem odpowiadającego parametru formalnego.

## Instrukcja FETCH

31

- Instrukcja FETCH pobiera kolejno wiersze z aktywnego zbioru.
- Za każdym razem wykonywania instrukcji FETCH kursor jest przesuwany do następnego wiersza aktywnego zbioru.
- Typowy sposób użycia instrukcji FETCH

```
OPEN c1;
LOOP
 FETCH c1 INTO my_record;
 EXIT WHEN c1%NOTFOUND;
 -- przetwarzanie danych
END LOOP;
```

Przykład

32

```
DECLARE
...
cursor pracownik_kursor is
select nazwisko, placa_pod, id_zesp from prac;
...
osoba_nazwisko prac.nazwisko%TYPE;
osoba_placa prac.placa_pod%TYPE;
osoba_id_zesp prac.id_zesp%TYPE;
pracownik_dane pracownik_kursor%ROWTYPE;
...
BEGIN
...
fetch pracownik_kursor into osoba_nazwisko, osoba_placa,
osoba_id_zesp;
...
fetch pracownik_kursor into pracownik_dane;
...
END;
/
```


Instrukcja CLOSE

33

- Instrukcja CLOSE zwalnia kursor a aktywny zbiór przestaje być zdefiniowany.

```
CLOSE c1;
```

- Zaraz po zamknięciu kursora można otworzyć go ponownie.
- Jakakolwiek operacja na zamkniętym kursorze zgłasza predefiniowany wyjątek INVALID_CURSOR.

Przykład

34

- Deklaracja kursora:

```
DECLARE
cursor osoba_kursor is
select nazwisko, nazwa
from prac, zesp
where prac.id_zesp = zesp.id_zesp and zesp.nazwa = `IT`;
```

- Otwarcie kursora:

```
open osoba_kursor;
```

- Pobranie krotki wyznaczonej przez kursor:

```
fetch ... into...
```

- Zamknięcie kursora:

```
close osoba_kursor;
```

35

```

DECLARE
 -- Deklarujemy kursor z dwoma parametrami
 CURSOR osoba (n prac.nazwisko%TYPE, e prac.etat%TYPE) IS
 SELECT nazwisko, etat FROM prac p
 WHERE UPPER(p.nazwisko) = UPPER(n) AND UPPER(p.etat) = UPPER(e)
 ORDER BY 1 DESC;
 zm_osoba osoba%ROWTYPE;
BEGIN
 -- Otwarcie kursora. Wielkość liter w łańcuchu bez znaczenia.
 OPEN osoba('DaBAcki','ADIUNKT');
 LOOP
 FETCH osoba INTO zm_osoba;
 EXIT WHEN osoba%NOTFOUND;
 DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(osoba%ROWCOUNT || ' ' ||
 zm_osoba.nazwisko || ' ' || zm_osoba.etat);
 END LOOP;
 CLOSE osoba;
END;
/

```

Atrybuty kursora

36

- Każdy kursor jawnie zdefiniowany ma cztery atrybuty:
  - ▣ %NOTFOUND
  - ▣ %FOUND
  - ▣ %ROWCOUNT
  - ▣ %ISOPEN
- Po dołączeniu do nazwy kursora nazwy atrybutu można uzyskać informację o wykonaniu wielowierszowego zapytania.
- Niejawny kursor SQL ma te same atrybuty co jawny kursor.
  - ▣ Pozwalają one uzyskać informację o wykonaniu instrukcji INSERT, UPDATE, DELETE i SELECT INTO.
- Atrybutów cursorów można używać w instrukcjach proceduralnych ale nie w instrukcjach SQL.

Niejawne kursory

37

- Oracle niejawnie otwiera kursor do przetwarzania każdej instrukcji SQL nie połączonej z jawnie zadeklarowanym kursorem.
- PL/SQL pozwala odwoływać się do ostatniego niejawnego kursora jak do kursora SQL.
  - Tym samym można używać atrybutów kursora w celu pozyskania informacji o ostatnio wykonanej instrukcji SQL.
- Przed otwarciem kursora SQL atrybuty kursora niejawnego są ustawiane na wartość NULL.

Atrybut %NOTFOUND - Jawne kursory

38

- Przed pierwszym pobraniem z aktywnego zbioru %NOTFOUND ma wartość NULL.
- Jeżeli ostatnie pobranie wiersza nie powiodło się, to %NOTFOUND ma wartość TRUE.

```

LOOP
 FETCH c1 INTO m_nazwisko, m_id_zesp;
 EXIT WHEN c1%NOTFOUND;
 ...
END LOOP;
```

- Jeżeli kursor nie jest otwarty odwołanie do atrybutu %NOTFOUND zgłosi predefiniowany wyjątek INVALID_CURSOR.

Atrybut %NOTFOUND - Niejawne kursory

39

- %NOTFOUND ma wartość TRUE jeżeli INSERT, UPDATE, lub DELETE nie zadziała na żadnym wierszu lub SELECT INTO nie zwróci żadnego wiersza.
- Poza tymi przypadkami %NOTFOUND ma wartość FALSE.

```
UPDATE prac
SET placa_pod = placa_pod * 1.05
WHERE id_prac = m_numer;

IF SQL%NOTFOUND THEN -- aktualizacji nie powiodła się
 INSERT INTO temp VALUES (...);
END IF;
```

40

- Jeżeli SELECT INTO nie zwróci wiersza, to predefiniowany wyjątek NO_DATA_FOUND jest zgłaszany bez względu na to czy jest sprawdzany %NOTFOUND w następnej linii, czy nie.
- W takiej sytuacji %NOTFOUND jest użyteczny w programie obsługi wyjątków OTHERS. Zamiast kodować program obsługi NO_DATA_FOUND, można sprawdzić zgłoszenie wyjątku %NOTFOUND.

```
EXCEPTION
 WHEN OTHERS THEN
 IF SQL%NOTFOUND THEN -- sprawdzenie 'no data found'
 ...
 END IF;
 ...
END;
```

Atrybut %FOUND - Jawne kursory

41

- %FOUND jest logicznym przeciwieństwem %NOTFOUND.
- Po otwarciu jawnego kursora a przed pierwszym pobraniem %FOUND ma wartość NULL.

```

LOOP
 FETCH c1 INTO m_nazwisko, m_id_zesp;
 IF c1%FOUND THEN -- pobranie udane
 INSERT INTO temp VALUES (...);
 ELSE -- pobranie nieudane
 EXIT;
 END IF;
 ...
END LOOP;

```

Atrybut %FOUND - Niejawne kursory

42

- %FOUND jest logicznym przeciwieństwem %NOTFOUND.

```

DELETE FROM temp_prac
WHERE id_prac = m_id_prac;

IF SQL%FOUND THEN -- usunięcie udane
 INSERT INTO prac_kopia VALUES (m_numer, m_nazwisko, ...);
END IF;

```

Atrybut %ROWCOUNT - Jawne kursory

43

- Otwarcie jawnego kursora zeruje atrybut %ROWCOUNT.
- Przed pierwszym pobraniem wiersza %ROWCOUNT zwraca zero.
- Następnie zwraca liczbę wierszy dotąd pobranych.
- Licznik jest inkrementowany jeżeli ostatnie pobranie wiersza zakończyło się pomyślnie.

```

LOOP
 FETCH c1 INTO m_nazwisko, m_zespol ;
 IF c1%ROWCOUNT > 10 THEN
 ...
 END IF;
 ...
END LOOP;

```

Atrybut %ROWCOUNT - Niejawne kursory

44

- %ROWCOUNT zwraca liczbę wierszy na których zadziałała instrukcja INSERT, UPDATE, DELETE lub zwróconych przez instrukcję SELECT INTO.

```

DELETE FROM prac WHERE ...
IF SQL%ROWCOUNT > 10 THEN
 ...
END IF;

```

- Jeżeli SELECT INTO zwraca więcej niż jeden wiersz, to jest zgłaszany predefiniowany wyjątek TOO_MANY_ROWS i %ROWCOUNT jest ustawiany na 1, a nie na aktualną liczbę wierszy.

Atrybut %ISOPEN -

45

□ Jawne kursory

- %ISOPEN ma wartość TRUE jeżeli cursor jest otwarty, w przeciwnym razie ma wartość FALSE.

```
IF c1%ISOPEN THEN -- czy cursor otwarty
 ...
ELSE -- cursor zamknięty
 OPEN c1;
END IF;
```

□ Niejawne kursory

- Oracle automatycznie zamyka cursor SQL po wykonaniu instrukcji SQL. Wynikiem czego %ISOPEN zawsze ma wartość FALSE.

Kursor pętli FOR

46

- Kursor FOR... LOOP niejawnie deklaruje indeks pętli jako %ROWTYPE rekord, otwiera kursor, kolejno pobiera wiersze aktywnego zbioru podstawiając do rekordu, i zamyka kursor po zakończeniu przetwarzania.

```
DECLARE
 zarobki REAL := 0.0;
 CURSOR c1 IS SELECT id_prac, placa_pod, zatrudnienie, id_zesp
 FROM prac;
 ...
BEGIN
 FOR prac_rec IN c1 LOOP
 ...
 zarobki := zarobki + prac_rec.placa_pod;
 END LOOP;
 ...
END;
```

- Dopuszcza się używanie aliasów dla komponentów instrukcji SELECT:

```
CURSOR c1 IS
 SELECT id_prac, placa_pod1+NVL(placa_dod,0) zarobki,
 etat FROM ...
```

Przekazywanie parametrów

47

```
DECLARE
 CURSOR c1 (n_z NUMBER)
 IS SELECT placa_pod, placa_dod
 FROM prac WHERE id_zesp = n_z;
 ...
BEGIN
 FOR prac_rec IN c1(20) LOOP
 ...
 END LOOP;
 ...
END;
```

48

Wyzwalacze

Wyzwalacze BD (ang. triggers)

49

- Wyzwalacz bazy danych jest procedurą składowaną w bazie powiązaną z jedną konkretną tablicą.
- Z pojedynczą tablicą może być związane wiele wyzwalaczy, natomiast pojedynczy wyzwalacz może być związany tylko z jedną tablicą.
- Wyzwalacze w zależności od czasu, kiedy są uruchamiane dzielą się na następujące grupy:
  - ▣ before – uruchamiane przed poleceniem SQL,
  - ▣ after – uruchamiane po poleceniu SQL,
  - ▣ instead of (operujące na perspektywach)
- Mogą być wykonywane w wyniku poleceń: insert, update, delete.

Definicja

50

```

CREATE [OR REPLACE] TRIGGER trigger_name
{BEFORE | AFTER | INSTEAD OF }
{INSERT [OR] | UPDATE [OR] | DELETE}
[OF col_name]

ON table_name
[REFERENCING OLD AS o NEW AS n]
[FOR EACH ROW]

WHEN (condition)

BEGIN
 --- sql statements

END;
```

Przykład

51

```
create or replace trigger test
 after delete on prac
declare
/*deklaracje zmiennych stałych, kursorów, wyjątków lokalnych
wyzwalacza*/
begin
/*ciało wyzwalacza*/
dbms_output.put_line ('Wiersz opisujący pracownika
usuniętego');
end;
/
```

Ograniczenia

52

- Ciało wyzwalacza może zawierać polecenia PL/SQL i SQL oraz wywołania podprogramów, z następującymi ograniczeniami:
  - nie wolno stosować poleceń DDL,
  - nie wolno stosować poleceń sterowania transakcjami SQL, takich jak **commit**, **rollback**, **savepoint** ani też wywoływać podprogramów zawierających te polecenia.
- Dla wyzwalaczy uruchamianych przez polecenia DML (**insert**, **update**, **delete**) można określić listę kolumn, których uaktualnienie uruchomi wyzwalacz.
- Przykład

```
create or replace trigger test
 after insert or delete or update of etat, placa_pod on prac
begin
...
end;
/
```

for each row

53

- Można określić, czy wyzwalacz ma być uruchamiany dla każdego wiersza tabeli, czy też niezależnie od ilości wierszy – tylko jeden raz.
- Do tego celu służy klauzula **for each row**, która jeśli występuje w definicji wyzwalacza, to będzie on uruchamiany dla każdego wiersza spełniającego warunek polecenia.
- W definicji wyzwalacza **for each row** może być umieszczona opcjonalna klauzula **when**, określająca dodatkowe warunki jego uruchomienia.
- Wyrażenie wartościujące klauzuli musi być poleceniem SQL (bez podzapytań) i może ono zawierać dwa szczególne kwalifikatory (pseudorekordy) **new** i **old**.
  - ▣ Odwołania do tych kwalifikatorów tylko w klauzuli **when** nie poprzedza się dwukropkiem.

Przykład

54

- Przy modyfikacji wierszy w tabeli prac, jeśli placa_dod jest mniejsza od 100 pracownik dostaje podwyżkę.

```
create or replace trigger podwyzka
 before update on prac
for each row
when (old.placa_dod<100)
begin
...
end;
/
```

Uwagi

55

- W klauzuli **when** można stosować klasyczne operatory matematyczne (**=, <=, >=, !=**), logiczne (**and, or, not**) oraz operatory SQL (**is null, like, between ... and, in**)
- np.: **when(old.placa_dod between 100 and 300) ...**
- Dla wyzwalacza uruchamianego poleceniem **insert**, kwalifikator **old** przyjmuje wartość **null**, natomiast uruchamianego poleceniem **delete** wartość **null** przyjmuje kwalifikator **new**.
- Wyzwalacz uruchamiany w **update** ma dostęp do nowych i starych wartości niezależnie od sposobu uruchomienia.

Przykład

56

- Wyzwalacz uruchamiany jest przed użyciem każdego wiersza z tabeli zesp.
  - ▣ Pozwoli on na modyfikację jedynie tych zespołów, w których nikt nie pracuje.

```
create or replace trigger czy_zesp_ma_prac
before update on zesp
for each row
declare
v_prac number(2) := 0;
begin
...
select count(*) into v_prac from prac where id_zesp=:old.id_zesp;

if v_prac>0 then
raise_application_error(-20000, 'W tym zespole są zatrudnieni pracownicy');
end if;
end;
/
```

Uwaga!

Wszystkie odwołania do kwalifikatorów **new** i **old** oprócz klauzuli **when** muszą być poprzedzone dwukropkiem.

57 Predykaty warunkowe

- Ciało wyzwalacza, które jest uruchamiane przez więcej niż jedno polecenie DML może zawierać tzw. predykaty warunkowe **inserting**, **deleting** i **updating**, które umożliwiają wykonanie odpowiedniego fragmentu podprogramu, np. dla wyzwalacza zdefiniowanego poniżej:

```
create or replace trigger test
 before insert or update or delete on prac
begin
 if inserting then ...
end if;
 if updating then ...
end if;
 if deleting then ...
end if;
end;
```

- Przykład: polecenia predykatu **updating** zostaną wykonane tylko w przypadku uaktualnienia atrybutu `placa_pod`:

```
update prac
set placa_pod=placa_pod*1.2
where id_zesp=10;
```

58 Przykład 1

- Automatyczna zmiana daty zatrudnienia przy zmianie zespołu

```
CREATE TRIGGER zmiana_zespolu
 BEFORE UPDATE OF id_zesp ON prac
 FOR EACH ROW
BEGIN
 :NEW.zatrudniony := SYSDATE;
END;
```

Uwagi

59

- Do zablokowania (odblokowania) wyzwalaczy służy polecenie

```
alter trigger nazwa_wyzwalacza disable [enable];
```

- Wyzwalacze związane z daną tabelą można zablokować (odblokować) poleceniem

```
alter table nazwa_tabeli disable [enable] all triggers;
```

- Opis wyzwalaczy zdefiniowanych przez użytkownika można odczytać przy pomocy zapytania do perspektywy systemowej *USER_TRIGGERS*.
- Wyzwalacze usuwamy poleceniem:

```
drop trigger nazwa_wyzwalacza;
```

- Uwaga! W zależności od wersji serwera bazy danych Oracle z daną tabelą może być związana różna ilość wyzwalaczy tego samego typu.
  - Istnieje pewne ograniczenie stosowania wyzwalaczy zdefiniowanych z wykorzystaniem klauzuli **for each row**.
  - W takim wyzwalaczu nie można odwoływać się do tej samej tabeli, w której wyzwalacz został zdefiniowany.

Przykład 2.

60

- Wyzwalacz nadający nowemu pracownikowi kolejny numer, który jest pobierany z licznika *seq_prac*.

```
create or replace trigger generuj_numer
before insert on prac
for each row
begin
 if :new.numer is null
 then select seq_prac.nextval into :new.numer from dual;
 end if;
end;
/
```

Przykład 3

61

- Tabela *historia_pracownik*, przechowuje dane historyczne dotyczące pracowników, której schemat stanowi rozszerzenie schematu tabeli *prac* o trzy następujące atrybuty:„
  - ▣ *uzytkownik* - przechowuje nazwę użytkownika, który dokonał zmian w zawartości tabeli *prac*,
  - ▣ *data_operacji* - datę dokonania tych zmian
  - ▣ *rodzaj_operacji* - tj. 'UPDATE' lub 'DELETE'.
- Przedstawiony dalej wyzwalacz, na skutek uaktualnienia wartości kolumn *etat*, *szef*, *placa_pod*, *placa_dod*, *id_zesp* lub usunięcia wierszy z tabeli *prac* wpisze dane z przed modyfikacji lub usunięcia do tabeli *historia_pracownik*.
  - ▣ Wyzwalacz powinien również wpisać do tej tabeli nazwę użytkownika, wykonującego operację, datę wykonania i rodzaj operacji.

Tworzenie tabeli

62

```
create table historia_pracownik (
 numer number(4),
 nazwisko varchar2(12),
 etat varchar2(10),
 szef number(4),
 zatrudniony date,
 placa_pod number(6,2),
 placa_dod number(6,2),
 id_zesp number(2),
 uzytkownik varchar2(12),
 data_operacji date,
 rodzaj_operacji varchar2(6));
```

Tworzenie wyzwalacza

63

```

create or replace trigger historia
 after update of etat, szef, placa_pod, placa_dod, id_zesp
 or delete on prac
for each row
begin
 if updating then
 insert into historia_pracownik values(
 :old.numer, :old.nazwisko, :old.etat, :old.szef,
 :old.zatrudniony, :old.placa_pod, :old.placa_dod,
 :old.id_zesp, user, sysdate, 'UPDATE');
 elsif deleting then
 insert into historia_pracownik values(
 :old.numer, :old.nazwisko, :old.etat, :old.szef,
 :old.zatrudniony, :old.placa_pod, :old.placa_dod,
 :old.id_zesp, user, sysdate, 'DELETE');
 end if;
end;
/

```

Przykład 4

64

- Wyzwalacz definiujący ograniczenie integralnościowe zapewniające, że numer zespołu dla wprowadzanego lub uaktualnianego wiersza dotyczącego pracownika jest numerem jednego z już istniejących zespołów.

```

create or replace trigger czy_zesp_istnieje
before insert or update of id_zesp on prac
for each row
declare
 jest:=0;
begin
 select count(*) into jest from zesp
 where id_zesp=new.id_zesp;

 if jest=0 then
 raise_application_error(-20000,'Zespól o podanym numerze nie istnieje');
 end if;
end;
/

```


Wyzwalacze **instead of**

66

- Wyzwalacze **instead of** pozwalają użytkownikowi na modyfikowanie perspektyw, których zawartości nie można zmieniać używając poleceń DML (np. w przypadku perspektyw korzystających ze złączeń).
- Cechy odróżniające wyzwalacze **instead of** od wyzwalaczy **before** i **after** to:
  - ▣ przy uruchamianiu wyzwalacza **instead of** nie jest wykonywana instrukcja aktywująca wyzwalacz,
  - ▣ w przypadku wyzwalacza **instead of** ograniczenia integralnościowe typu **check** nie są sprawdzane,
  - ▣ nie można definiować wyzwalaczy **instead of** na tabelach,
  - ▣ wszystkie wyzwalacze **instead of** są typu wierszowego.

Wyzwalacze systemowe

67

- Wyzwalacze systemowe mogą być uruchamiane jako reakcja na:
  - ▣ zdarzenie wywołane stanem systemu (uruchomienie lub zamknięcie instancji, błąd serwera);
  - ▣ zdarzenie wywołane przez użytkownika (zalogowanie lub wylogowanie się, wydanie polecenia DDL, albo DML).
- Wyzwalacze wywoływane zdarzeniami systemowymi mogą być definiowane na poziomie bazy danych (dla wszystkich użytkowników) lub na poziomie schematu (dla jednego użytkownika).

Przykłady zdarzeń systemowych

68

Poniżej przedstawiono listę niektórych zdarzeń systemowych i opis sytuacji, w jakich aktywowany jest wyzwalacz reagujący na określone zdarzenie:

STARTUP	po otwarciu bazy danych
SHUTDOWN	tuż przed zatrzymaniem instancji
SERVERERROR	po wystąpieniu błędu
AFTER LOGON	po zalogowaniu się użytkownika
BEFORE LOGOFF	tuż przed wylogowaniem użytkownika
BEFORE CREATE	przed utworzeniem obiektu bazy danych
AFTER CREATE	po utworzeniu obiektu bazy danych
BEFORE ALTER	przed zmianą definicji obiektu bazy danych
AFTER ALTER	po zmianie definicji obiektu bazy danych

Przykłady zdarzeń cd.

69

BEFORE DROP	przed usunięciem obiektu bazy danych
AFTER DROP	po usunięciu obiektu bazy danych
BEFORE AUDIT	przed wykonaniem polecenia AUDIT
AFTER AUDIT	po wykonaniu polecenia AUDIT
BEFORE NOAUDIT	przed wykonaniem polecenia NOAUDIT
AFTER NOAUDIT	po wykonaniu polecenia NOAUDIT
BEFORE DDL	przed wykonaniem większości instrukcji DDL
AFTER DDL	po wykonaniu większości instrukcji DDL
BEFORE GRANT	przed wykonaniem polecenia GRANT
AFTER GRANT	po wykonaniu polecenia GRANT
BEFORE RENAME	przed wykonaniem polecenia RENAME
AFTER RENAME	po wykonaniu polecenia RENAME
BEFORE REVOKE	przed wykonaniem polecenia REVOKE
AFTER REVOKE	po wykonaniu polecenia REVOKE

Przykład

70

```
SQL>create or replace trigger rejestr_log_wyz
after logon
on schema
begin
insert into rejestr_log
values('zalogowano sie' ||sysdate);
end;
/
```

Trigger created.

```
SQL> connect s12354/s12345
```

```
Connected
```

```
SQL> select * from rejestr_log;
```

Atrybuty

71

- Każde zdarzenie systemowe posiada atrybuty, które można odczytać po uruchomieniu wyzwalacza. Poniżej przedstawiono listę niektórych atrybutów.

ora_client_ip_address	adres IP komputera klienta (jeśli jest używany protokół TCP/IP)
ora_database_name	nazwa bazy danych
ora_dict_obj_name	nazwa obiektu bazy danych, użyta w instrukcji DLL
ora_dict_obj_owner	nazwa właściciela obiektu bazy danych, którego nazwa została użyta w instrukcji DLL
ora_dict_obj_type	rodzaj obiektu użytego w instrukcji DLL
ora_is_alter_column (kolumna IN VARCHAR2)	TRUE, jeśli definicja podanej kolumny została zmieniona
ora_is_drop_column (kolumna IN VARCHAR2)	TRUE, jeśli podana kolumna została usunięta
ora_is_servererror (numer_błędu NUMBER)	TRUE, jeśli wystąpił błąd o podanym numerze
ora_login_user	nazwa użytkownika
ora_server_error(n NUMBER)	numer błędu n-ty na stosie błędów
ora_sysevent	nazwa zdarzenia systemowego, którego wystąpienie spowodowało odpalenie wyzwalacza

Przykład

72

```
SQL>CREATE OR REPLACE TRIGGER obj_wyz
BEFORE CREATE ON DATABASE
DECLARE
 uzytk rejestr_log.uzytkownik%TYPE;
 data_utw rejestr_log.data_utw%TYPE;
 obiekt rejestr_log.obiekt%TYPE;
 nazwa rejestr_log.nazwa%TYPE;
BEGIN
 uzytk:= dictionary_obj_owner;
 data_utw:= SYSDATE;
 obiekt:= dictionary_obj_type;
 nazwa:= dictionary_obj_name;
INSERT INTO rejestr_log
VALUES (uzytk, data_utw, obiekt, nazwa);
END;
/

SQL> CREATE TABLE tabela (kolumna NUMBER);

SQL> SELECT * FROM rejestr_log;
```

74

Podprogramy

Podprogramy

75

- Podprogramy to:
  - ▣ procedury (wykonują określone akcje)
  - ▣ funkcje (wykonują obliczenia i zwracają wartości)
  - ▣ pakiety (zbierają w całość logicznie powiązane procedury, funkcje, zmienne i kursory)
- Są przechowywane w bazie danych w postaci skompilowanej i źródłowej (źródło dostępne poprzez USER_SOURCE).
  - ▣ Mogą być współdzielone przez wielu użytkowników.
- Każdy podprogram składa się ze specyfikacji zawierającej słowo **PROCEDURE** lub **FUNCTION**, nazwy i listy parametrów w nawiasach oraz ciała, które jest normalnym blokiem PL/SQL z wyjątkiem części deklaracyjnej, która nie zawiera słowa DECLARE.

Komunikacja

76

- W środowisku SQL*Plus do współdziałania z PL/SQL używa się następujących komend:
  - ▣ ACCEPT - czyta wejście od użytkownika i zapamiętuje je na zmiennych
  - ▣ VARIABLE - deklaruje zmienną związaną lub zmienną operacyjną
  - ▣ PRINT - wyświetla obecną wartość zmiennych związanych
  - ▣ EXECUTE - wykonuje pojedynczą instrukcję PL/SQL

Definiowanie procedury

77

- Nazwa procedury musi być unikalna w ramach schematu (lub pakietu).
- Między słowami kluczowymi IS i BEGIN umieszcza się deklaracje wszystkich zmiennych i kursorów lokalnych.
- Między słowami kluczowymi BEGIN i END umieszcza się kod PL/SQL, który wykonuje dana procedura
- Składnia procedury:

```
CREATE [OR REPLACE] PROCEDURE nazwa_procedury [(arg1[,
arg2, ...)]] IS
[deklaracje]
BEGIN
 instrukcje
[EXCEPTION
 obsługa wyjątków]
END [nazwa_procedury];
```

Składnia funkcji

78

- Składnia funkcji jest podobna do procedury , ale jest rozszerzona o dodatkowe elementy:
  - Musi zawierać klauzulę RETURN, która określa typ danych zwracany przez funkcję.
  - W części wykonawczej, każda ścieżka musi prowadzić do wyrażenia RETURN

```
FUNCTION nazwa_funkcji [(arg1 [arg2, ...)]]
RETURN nazwa_typu IS
[deklaracje]
BEGIN
 instrukcje
[EXCEPTION
 obsługa wyjątków]
END [nazwa_funkcji];

parametr ::= nazwa [IN | OUT | IN OUT] typ [{:= | DEFAULT}
wyrażenie]
```

Parametry podprogramów

79

- Przy definiowaniu podprogramów każdy zadeklarowany parametr musi być przekazany w jednym z następujących trybów:
  - ▣ IN (domyślnie) – przekazuje wartość do podprogramu;
    - parametr formalny - zachowuje się jak stała, nie można go zmieniać;
    - parametr aktualny (wywołania) - może być wyrażeniem, stałą literałem lub zmienną zainicjalizowaną
  - ▣ OUT – zwraca wartość do wywołującej jednostki programu.
    - Wewnątrz programu parametr zachowuje się jak zmienna, która nie została zainicjalizowana
  - ▣ IN OUT - kombinacja powyższych trybów umożliwiającą przekazywanie wartości do podprogramu oraz zwracanie wartości na zewnątrz

Tworzenie podprogramów

80

- Procedury i funkcje tworzy się w sekcji deklaracyjnej dowolnego bloku PL/SQL, po wszystkich deklaracjach.
  - ▣ Możliwe jest użycie deklaracji zapowiadających funkcje i procedury zdefiniowane w dalszej części programu.

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE sprawdz_asystentow
 (p_id_zesp IN NUMBER, p_ilu_asystentow OUT NUMBER) IS
 CURSOR c_asystenci IS
 SELECT * FROM prac WHERE id_zesp=p_id_zesp AND etat ='ASYSTENT';
 v_starszy_asystent prac%ROWTYPE;
BEGIN
 SELECT COUNT(*) INTO p_ilu_asystentow
 FROM prac WHERE id_zesp=p_id_zesp AND etat ='ASYSTENT';
 FOR cur_rec IN c_asystenci LOOP
 IF (ROUND (MONTHS_BETWEEN (SYSDATE, cur_rec.zatrudniony)/12))>5 THEN
 DBMS_OUTPUT.PUT_LINE
 ('Asystent ' || cur_rec.nazwisko || ' pracuje ponad 5 lat');
 END IF;
 END LOOP;
EXCEPTION
 WHEN NO_DATA_FOUND THEN
 DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('W zespole ' || p_id_zesp || 'nie ma asystentow ');
END sprawdz_asystentow;
/
```

Wywołanie procedury

81

```

DECLARE
 p_in NUMBER :=&numer_zespolu;
 p_out NUMBER :=0;
BEGIN
 sprawdz_asystentow(p_in, p_out);
 DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Liczba asystentow:' || p_out);
END;
/

```

Wywołanie procedur i funkcji (PL/SQL)

83

- Wszędzie, gdzie można umieścić funkcję wbudowaną SQL, można umieścić funkcję PL/SQL zdefiniowaną przez użytkownika.
- Aby funkcja mogła być wywoływana z poziomu SQL, musi ona posiadać odpowiedni poziom czystości
  - ▣ funkcja wywoływana z instrukcji SELECT nie może modyfikować żadnych wartości w bazie danych
  - ▣ funkcja wywoływana z instrukcji INSERT, UPDATE, DELETE nie może odczytywać i modyfikować żadnej tabeli, której dotyczy instrukcja
  - ▣ funkcja wywoływana z instrukcji SELECT, INSERT, UPDATE, DELETE nie może zawierać instrukcji sterujących sesją i transakcjami oraz instrukcji DDL
- Poziom czystości deklaruje się za pomocą dyrektywy RESTRICT_REFERENCES:
  - ▣ RNDS, RNPS – Reads No Database/Package State
  - ▣ WNDS, WNPS – Writes No Database/Package State
  - ▣ TRUST – brak kontroli czystości funkcji

Definiowanie funkcji niezależnej

84

```
CREATE or REPLACE FUNCTION polowa(v_ile IN NUMBER)
RETURN NUMBER IS
BEGIN
 RETURN (v_ile * 0.5);
END polowa;
/
```

□ Wywołanie funkcji z SQL*Plus:

```
SQL> VARIABLE x NUMBER;
SQL> EXECUTE :x := polowa(100);
SQL> PRINT x;
```

□ lub

```
SQL> SELECT nazwisko, placa_pod, polowa(placa_pod)
 FROM prac_kopia
 WHERE id_prac >150;
```

Przykład:

85

□ Utworzenie funkcji **podatek**:

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION podatek (kwota_opod IN NUMBER)
RETURN NUMBER
IS
BEGIN
 RETURN (kwota_opod * 0.2);
END podatek;
/
```

□ Użycie funkcji **podatek** w instrukcji SQL:

```
SQL> SELECT placa_pod, podatek(placa_pod)
 FROM prac
 WHERE id_prac >150;
```

Podprogramy składowane w bazie danych

86

- Procedury i funkcje przestają istnieć po zakończeniu macierzystego programu.
- Aby umożliwić innym aplikacjom korzystanie z nich należy umieścić je w bazie danych.
  - Umożliwia to instrukcja **CREATE [OR REPLACE]**, która tworzy funkcję lub procedurę składowaną.
  - Uwaga: Każdy podprogram pisany interaktywnie można umieścić w pliku tekstowym i zapamiętać w bazie danych poleceniem **save prog.sql**, gdzie prog jest nazwą pliku z tekstem podprogramu.
    - Z poziomu SQL*Plus uruchamia się go poleceniem **start prog** lub **@prog**,
- Wywołanie z poziomu SQL*Plus podprogramów składowanych w bazie danych umożliwia polecenie **EXECUTE**, a uzyskiwanie informacji o ich parametrach polecenie **DESCRIBE**.
- Do wykrywania błędów pomocne jest polecenie **SHOW ERRORS**, a do oglądania ich treści - perspektywa słownika danych o nazwie **USER_SOURCE**.

Przykład

87

```
SQL> CREATE OR REPLACE
PROCEDURE Podnies_place(suma NUMBER)
IS
BEGIN
 UDATE prac SET placa_pod = placa_pod + suma;
END;
/
SQL>SHOW ERRORS
...
SQL> LIST 3
SQL> CHANGE /UBDATE/UPDATE
SQL> /
.....
SQL> DESCRIBE podnies_place;
SQL> EXECUTE podnies_place(50);
...
SQL> SELECT line, text FROM user_source
WHERE name = 'PODNIES_PLACE';

SQL> DROP PROCEDURE podnies_place;
```

Pakiet

Przykłady: <http://psoug.org/reference/packages.html>

88

- Pakiet – zbiór logicznie powiązanych zmiennych, stałych, kursorów, wyjątków, procedur, funkcji itp., tworzących jeden nazwany, przechowywany trwale w bazie danych

- Składowe pakietu:

- specyfikacja (interfejs) - dostępna dla aplikacji

```
CREATE [OR REPLACE] PACKAGE <Nazwa>
{ IS | AS }
< publiczne-deklaracje >;
< specyfikacja_podprogramów>;
END [<Nazwa>];
```

- ciało (implementacja) - ukryte, opcjonalne

```
CREATE [OR REPLACE] PACKAGE BODY <Nazwa>
{ IS | AS }
<prywatne_deklaracje>;
< definicje_podprogramów >;
[BEGIN
 < instrukcje_inicjalizujące>;]
END [< Nazwa >];
```

Przykład

89

- Deklaracja wszystkich zmiennych w specyfikacji

```
create or replace package pakiet
is
 zmienna number;
 function funkcja return number;
 function funkcja_druga(imie varchar2) return number;
 procedure procedura;
end;
```

- Implementacja pakietu

```
create or replace package body pakiet
is
 function funkcja
 return number
 is
 liczba number;
 begin
 liczba:=55;
 return liczba;
 end;
```

Implementacja cd.

90

```
function funkcja_druga
(imie varchar2)
return number
is
liczba number;
begin
liczba:=100;
return liczba;
end;

procedure procedura
is
begin
dbms_output.put_line('jestem w procedurze procedura');
end;

begin
select funkcja_druga('Andrzej') into zmienna from dual;
end;
```

Przykładowe wywołanie

91

```
select pakiet.funkcja() from dual;
select pakiet.funkcja_druga('Adam') from dual;
execute pakiet.procedura;

begin
DBMS_OUTPUT.put_line('pakiet.zmienna: '||pakiet.zmienna);
end;
```

Pakiety wbudowane

92

- DBMS_DATA_MINIG – umożliwia eksplorację danych
- DBMS_DATAPUMP – ułatwia przenoszenie danych (metadanych) między bazami danych
- DBMS_DIMISION – używany głównie do obsługi hurtowni danych
- DBMS_JAVA – umożliwia dostęp do mechanizmów języka Java w języku PL/SQL
- DBMS_OUTPUT – narzędzie do diagnozowania
- DBMS_RANDOM – zawiera generator liczb losowych bazujący na języku C
- DBMS_XMLGEN – umożliwia transformację wyniku SELECT na format XML

94

Wyjątki

Obsługa wyjątków w PL/SQL

95

- Błąd lub ostrzeżenie nazywamy w PL/SQL wyjątkiem (ang. *exception*).
- Wyjątki mogą być systemowe, predefiniowane - (dzielenie przez zero, brak wolnej pamięci, brak praw do obiektu) lub definiowane przez użytkownika (za niski budżet, za wysoka płaca, zbyt mała ilość towaru w magazynie).
- Wystąpienie błędu jest sygnalizowane przez wywołanie wyjątku.
  - Błędy systemowe sygnalizowane są automatycznie, błędy definiowane przez użytkownika są wywoływane ręcznie za pomocą polecenia RAISE.
- Każdy wyjątek predefiniowany ma przypisany:
  - typ błędu: **PLS** - błąd kompilacji lub **ORA** – błąd wykonania,
  - kod błędu: liczba ujemna wskazująca numer,
  - tekst błędu: opis złożony z maks. 512 bajtów.
- Wyjątków predefiniowanych nie trzeba ani deklarować ani zgłaszać
  - można jednak je zgłaszać poprzez RAISE.

Funkcje SQLCODE i SQLERRM

96

- Funkcja **SQLCODE** zwraca numer błędu, który wystąpił.
  - Numer jest zawsze ujemny, za wyjątkiem błędu NO_DATA_FOUND (+100) i błędów definiowanych przez użytkownika (+1)
- Funkcja **SQLERRM** zwraca treść błędu, który wystąpił.
- Jeśli nie wystąpił żaden błąd to SQLCODE zwraca 0, a SQLERRM zwraca : „ORA-0000: normal, successful completion”
- Po wystąpieniu wyjątku sterowanie przechodzi do procedury obsługi wyjątku (ang. *exception handler*).
  - Po jej wykonaniu sterowanie przechodzi do kolejnego bloku nadrzędnego.
  - Jeśli procedura obsługi danego błędu nie zostanie znaleziona, to wykonywanie programu zostanie przerwane.

Kontrola obsługi wyjątku (z zapisem do tablicy *errors*):

97

```

DECLARE
v_a NUMBER := 0; v_b NUMBER := 0; v_c NUMBER;
BEGIN
 v_a := 10;
 BEGIN
 v_c := v_a / v_b;
 EXCEPTION
 WHEN NO_DATA_FOUND THEN
 INSERT INTO errors VALUES ('No data found', SYSDATE);
 END;
 SELECT COUNT(*) INTO v_a FROM pracownicy;
 ...
EXCEPTION
 WHEN ZERO_DIVIDE THEN
 INSERT INTO errors VALUES ('Division by 0', SYSDATE);
 WHEN OTHERS THEN
 INSERT INTO errors VALUES ('Other error', SYSDATE);
END;

```

Definiowanie własnych wyjątków

98

- Zmienne typu **EXCEPTION** zadeklarowane w sekcji **DECLARE** bloków **PL/SQL**.
- Przed użyciem wyjątku musi on być zadeklarowany.
- Wyjątek jest widoczny w danym bloku i wszystkich jego blokach podrzędnych.
- Wyjątek nie jest daną, do wyjątku nie można przypisać żadnej wartości ani użyć wyjątku w jakiegokolwiek operacji arytmetycznej.
- **a) związane tylko z daną aplikacją PL/SQL i zgłaszane jawnie przy użyciu instrukcji RAISE i nazwy wyjątku.**
  - Funkcja **SQLCODE** zwraca dla nich zawsze wartość 1.

```

DECLARE
 v_liczba NUMBER := 0;
 moj_wyjatek EXCEPTION;
BEGIN
 ...
 RAISE moj_wyjatek;
 ...
END;

```

Własne wyjątki cd.

99

- b) Wyjątki powiązane z określonym kodem błędu Oracle poprzez PRAGMA EXCEPTION_INIT - zgłaszane niejawnie, obsługane poprzez mechanizm obsługi błędów użytkownika

```

DECLARE
 nazwa_w EXCEPTION;
 PRAGMA EXCEPTION_INIT(nazwa_w, kod_błędu);
BEGIN
 ...
 EXCEPTION
 WHEN nazwa_w THEN instrukcje1
 [WHEN OTHERS instrukcje2]
END;
```

Uwagi

100

- Skojarzony wyjątek użytkownika zgłaszany jest automatycznie chociaż można go zgłosić ręcznie.
- PRAGMA musi być zadeklarowana w bloku deklaracji wyjątku użytkownika (najlepiej zadeklarować jedno pod drugim).
  - ▣ Można skojarzyć więcej niż jeden wyjątek użytkownika z tym samym numerem błędu
- Klauzula WHEN OTHERS przechwytuje wszystkie możliwe wyjątki pojawiające się w programie PL/SQL.
  - ▣ Powinna być umieszczana **po wszystkich innych** klauzulach obsługi wyjątków - **może wystąpić tylko jeden raz**.
- Kolejność obsługi wyjątku:
  - ▣ W momencie zaistnienia wyjątku wykonanie aktualnego bloku kończy się.
    - Wywołuje się funkcję obsługi tego wyjątku.
  - ▣ W przypadku zgłoszenia wyjątku, szukana jest klauzula w najbliższym bloku, potem w bloku wyżej, aż do klauzuli w bloku zewnętrznym (obejmującym).
  - ▣ Sterowanie jest zwracane do następnej instrukcji w bloku nadrzędnym (zawierającym blok, w którym wystąpił wyjątek).
    - Jeśli taki blok nie istnieje to sterowanie jest zwracane do systemu.

Wyjątki dynamiczne w sekcji wykonawczej

101

- Konieczne zastosowanie funkcji

```
RAISE_APPLICATION_ERROR(nr_błędu, komunikat [, zapisywanie])
```

- Można użyć liczby z przedziału od -20999 do -20000.
- Przykład. Fragment procedury dodającej nowego pracownika:


```
-- sprawdzenie poprawności daty zatrudnienia przy dodawaniu
nowego pracownika
IF trunc(prac.zatrudniony) > trunc(sysdate) THEN
 RAISE_APPLICATION_ERROR (-20000,'data zatrudnienia nie może
 być w przyszłości');
END IF;
```
- Użytkownik może wywoływać ręcznie zarówno błędy systemowe, jak i zdefiniowane przez siebie.
- Każdy wywołany błąd może zostać obsłużony przez odpowiednią procedurę obsługi wyjątku.

Literatura dodatkowa

103

- <https://edux.pjwstk.edu.pl/mat/118/lec/w1.html>
- <https://docs.oracle.com/database/121/LNPLS/toc.htm>
- <http://plsql-tutorial.com/>
- <http://kszpyt.blogspot.com/>
- <http://psoug.org/reference/library.html>
- <https://kursplsql.wordpress.com/>
- http://www.dbf.pl/faq/oracle_plsql_podstawy.html

Oracle SQL Data Modeler

104

Uwaga! Prezentacja przydatna przy wyjaśnianiu pojęć:

http://www.cs.put.poznan.pl/bbebel/pi/03_PI_modelowanie_ER.pdf

